

SEGONA PART
HISTÒRIA

Els Protagonistes

"El poble que honora els seus vells s'honora a sí mateix."⁵¹

Heus ací una primera llista⁵² complerta amb noms i cognoms dels bastoners dels quals tenim notícia van formar part de la colla en algun moment de la seva història i fins l'any 1962.

Analitzant-ne la procedència dels seus membres fins els anys 1930, podem deduir que la tradició va tenir el seu origen en el barri del Serralet (incloent-hi el carrer Crehueta), i que va ser a partir de la reorganització de la colla el 1945 quan van anar incorporant-se un major nombre de joves oriünds de la Vila i de cases de pagès dels voltants. En molts dels casos (si no tots) podem veure que la tradició dels bastons ha passat de pares a fills o d'avis a néts, mantenint-se dins la colla la presència de les mateixes cases durant més d'un segle.

En els moments clau, en aquells en què s'havia recuperat

la tradició després d'uns anys d'inactivitat, sempre hi ha hagut present un membre de la generació anterior que feia de Mestre, la qual cosa ha permès que l'execució de les coreografies arribés el 1962 gairebé sense cap alteració. En això, podem anomenar quatre vells bastoners que com a Caps de Colla i Mestres van ballar durant molts anys i van entestar-se en passar el testimoni als joves que ingressaven amb el desig de fer-los hereus de la tradició. Van ser:

Jaume Bonastre Bonastre 1887 – 1967 (l'avi de *cal Pintor*), Miquel Bonastre Bigas 1893 – 1970 (*cal Caló*), Salvador Sabater Bonastre 1902 – 1994 (*cal Batista*) i l'Àngel Matas Fosalba 1917 - 2006 (*cal Tabola*).

57. Masquefa. Carnaval del 1933.

*En Manel Isart de ca la Roser i una seva cosina, vestits de bastoner.
Cedida: AAM.*

⁵¹ Popular.

⁵² Els noms dels bastoners estan agrupats per l'època en que van entrar a ballar a la colla i no pel període total d'anys que hi van romandre.

58. Masquefa. Carrer Serralet. 1912. Fotopostal de J. Boixaderes.

Tots els indicis apunten a que la tradició del ball de bastons a Masquefa va començar al barri del Serralet i el carrer Crehueta.

Tot i que en la colla de l'any 1916 ja hi trobem casos de joves que provenen de la Vila, la major part dels membres són de cases del carrer Crehueta o del Serralet. Hem de recordar que fins a mitjans de segle passat encara existia certa rivalitat entre els dos nuclis de la població. Cada barri tenia el seu propi local de ball. Fou en el Serralet que hom fundà la Coral de la Unió Masquefense el 1898, entitat que, com veurem més endavant, estava íntimament lligada a la colla de bastoners.

Cedida: AJM.

Les dades que aquí apleguem en conjunt (nom, cognoms, nom de casa i any de naixement) tenen el seus antecedents en una primera nòmina de persones que fou composta per l'Àngel Matas al llarg dels anys, (de vegades en meres referències fotogràfiques) i en les diferents obres que va escriure. En molts dels casos aquestes referències es limitaven a poc més que "el Peret de tal casa, o de tal altra". Conscient que el temps s'escolava i que tal volta mai més podríem preguntar algú que pogués aclarir l'assumpte amb tota solvència, vaig passar molts divendres de les tardors dels anys 2004 i 2005 en companyia del *Tabola* per tal de posar noms i cognoms a les seves notacions. Tot i que vam quedar-ne satisfets del resultat, és possible que en aquesta llista hi manqui algú, puix la memòria no ho serva tot en un període de temps tan llarg com el que aquí tractem.

Encara que vaig posar molta cura en l'assumpte de la identificació, si algú no s'hi troba en la llista, o no hi troba nomenat alguna persona que sap que va ballar bastons a Masquefa en un determinat moment de la seva història i fins l'any 1962, li demano accepti les meves més sinceres disculpes.

Bastoners de Masquefa

S. XIX-1936

Llista ordenada per la data d'ingrés

El segle dinou

<u>Nom</u>	<u>Renom</u>	<u>Casa</u>	<u>Nascut</u>
Jaume Fosalba Bonastre	<i>Avi de Cal Torretes</i>	Crehueta, 27	1849
Josep Bros Bonastre	<i>Avi de Cal Bros</i>	Serralet, 25	1853
Josep Bonastre Bonastre	<i>Avi de Cal Caló</i>	Serralet, 27	1865
Jaume Bonastre Bonastre	<i>Avi de Cal Pintor</i>	Serralet, 81	1887
Iu Galés Ventura	<i>L'Ibo Galés</i>	Esparreguera	1853
Pau Parera Cardús	<i>Pau de Cal Moixellet</i>	Crehueta, 7	1883
Joan Cuyàs Germés (Flabiolaire)	<i>Marxant de la Flauta</i>	Sant Pere, 10	1824
Isidre Claramunt Fàbregas (Violinista)	<i>El Mestret</i>	Major, 94	1838

Entre els anys 1916 i 1929

Pere Boldú Almirall	<i>Can Massana</i>	Can Massana	1892
Ramon Boldú Almirall	<i>Can Massana</i>	Can Massana	1906
Miquel Bonastre Bigas	<i>Cal Caló</i>	Serralet, 27	1893
Ambrós Bros Almirall	<i>Cal Bros</i>	Serralet, 25	1886
Quim Casanovas Almirall	<i>Can Bonastre de S.M.</i>	Can Bonastre de S.M.	1899
Jaume Claramunt Fusalba	<i>Cal Torretes</i>	Crehueta, 27	1904
Josep Estruch Isart	<i>Ca l'Estruch</i>	Serralet, 71	1890
Jaume Estruch Isart	<i>Ca la Sabina</i>	Major, 21	1896
Antón Isart Isart	<i>Can Valls</i>	Can Valls	1902
Josep Martí Bonastre	<i>Cal Veí</i>	Major, 113	1901
Josep Mas Isart	<i>Cal Fassi</i>	Serralet, 12	1900
Joan Rovira Ollé	<i>Ca la Clara</i>	Sant Antoni, 1-3	1900
Salvador Sabaté Bonastre	<i>Cal Batista</i>	Serralet, 48	1902
Antoni Sabi Isart	<i>Cal Sabiet</i>	Major, 51	1900
Joan Solies Sabater	<i>Cal Sastre</i>	Major, 77	1904
Anselm Torres Fusté	<i>Cal Cairot</i>	Serralet, 67	1898
Pau Orpí Gili (Flabiolaire)	<i>Pau Matador</i>	S. Llorenç d'Hortons	1873
Anton Orpí Gili (Flabiolaire)	<i>Ton Matador</i>	S. Llorenç d'Hortons	1887

Dècada dels anys mil nou-cents trenta

Josep Bonastre Cirera	<i>Cal Avet</i>	Serralet, 42	1913
Jaume Bonastre Cirera	<i>Cal Avet</i>	Serralet, 42	1917
Peret Bonastre Torres	<i>Cal Laiu</i>	Crehueta, 1	1915
Joan Cardús Ferrer	<i>Cal Senyoret</i>	Serralet, 35 - 37	1909
Ramon Carné Valls	<i>Cal Biel</i>	Serralet, 73	1917
Josep Castanyé Llopart	<i>Cal Castanyé</i>	Serralet, 75	1915
Josep Cuyàs Arús	<i>Lampista</i>	Sant Pere, 12	1915
Josep Isart Boldú	<i>Ca la Dolores</i>	Serralet, 80	1916
Ramon Isart Boldú	<i>Cal Mussons</i>	Crehueta, 31	1913
Francesc Lluch Isart	<i>Cal Veí</i>	Major, 113	1910
Josep Matas Fosalba	<i>Cal Tabola</i>	Serralet, 57 - 59	1907
Angel Matas Fosalba	<i>Cal Tabola</i>	Serralet, 57 - 59	1917
Angel Matas Pons	<i>Ca l'Àngel Fuster</i>	Crehueta, 17	1913
Domingo Ollé Calsina	<i>La Pedrosa</i>	La Pedrosa	1900
Josep Carbó Vilamajor (Flabiolaire)	<i>Pepep Carbó</i>	Esparreguera	1898

Bastonei asquefa
1945-1962

Lista ordenada per la data d'ingrés

Reorganització de la colla el 1945

Francesc Altés Isart	<i>Cal Roc</i>	Major, 123	1930
Pere Bonastre Guitart	<i>Cal Pintó</i>	Serralet, 81	1918
Josep Gasol Bonastre	<i>Cal Gasol</i>	Concepció, 17	1927
Manel Isart Bonastre	<i>Ca la Roser</i>	Creueta, 11	1932
Lluís Llopart Estruch	<i>Cal Carnisser</i>	Major, 10	1916
Jacint Mas Segarra	<i>Ca la Segarra</i>	Can Parellada	1936
Pau Matas Mas	<i>Cal Xic Violí</i>	Concepció, 7	1931
David Tomàs Mestres	<i>Ca l'Estopa</i>	Serralet, 18-20	1930
Antoni Torres Solies	<i>Cal Cairot</i>	Serralet, 67	1931
Emili Sánchez	<i>Cal Sánchez</i>		

Entre els anys 1946 i 1948

Josep Estruch Sabi	<i>Ca la Sabina</i>	Major, 21	1925
Pepe Herranz Solís	<i>Cal Pau Margarit</i>	Major, 146	1926
Pepe Pérez Ortín	<i>Del "Cuartel"</i>	Serralet, 31-33	1928
Salvador Bonastre Cervelló	<i>Cal Caló</i>	Serralet, 27	1928
Josep Parera Sabaté (Clarinet)	<i>Cal Turroner</i>	Major, 41	1926

Entre els anys 1949 i 1955

Amadeu Dolz Alert	<i>Cal Alert</i>	Serralet 94,96	1931
Josep Esteve Soler	<i>Can Esteve</i>	Major, 86	1928
Joaquim Ferrer Soler	<i>Can Bonastre</i>	Bonastre Torrents	1930
Josep Garriga Font	<i>El Maset</i>	El Maset	1929
Manel Isart Bonastre	<i>Ca la Roser</i>	Creueta, 11	1932
Jaume Sabi Campo	<i>Cal Corder Borni</i>	Major, 35	1934

Entre els anys 1956 i 1958

Pere Aloy Vallès	<i>Ca la Margarideta</i>	Creueta, 24 - 26	1939
Pere Casado Rovira	<i>Cal Burregué</i>	Creueta, 5	1941
Joan Isart Socarrats	<i>Cal Pau Xacó</i>	Major, 34	1927
Joan Sagués Llopart	<i>Cal Perdiguero (Sagués)</i>	Sant Antoni, 19	1940

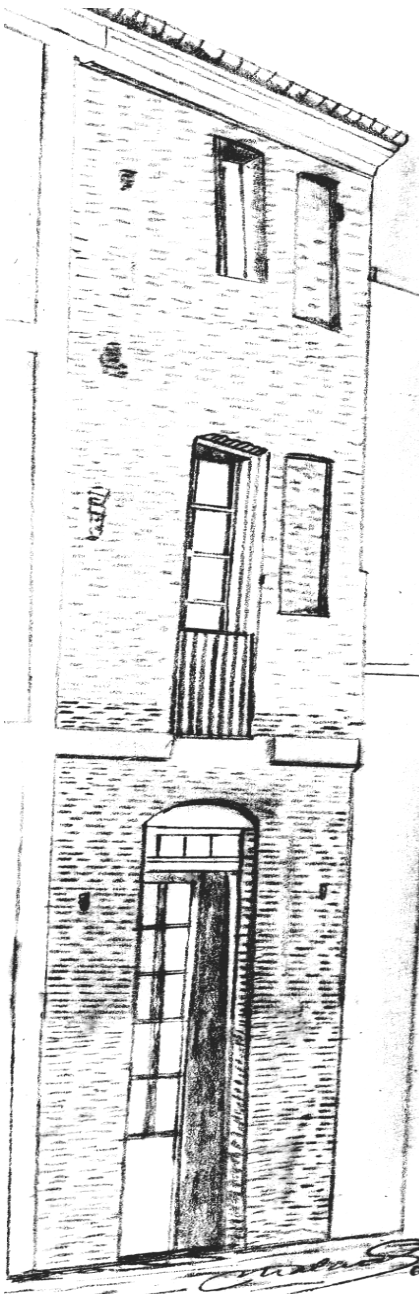
Època final: entre els anys 1959 i 1962

Antonio Albiol Mercadé	<i>Cal Benet</i>	Major, 5	1943
Narcís Altés Isart	<i>Cal Menut de la Via</i>	Major, 13	1937
Manel Benet Valls	<i>Cal Rafel</i>	Major, 33	?
Jaume Blancafort Bonastre	<i>Cal Barber</i>	Sant Pere, 12	1937
Josep Bonastre Pérez	<i>Ca la Julita</i>	Serralet, 23	1954
Àngel Casado Barceló	<i>Cal Burregué</i>	Creueta, 5	1910
Jaume Esteve Bonastre	<i>Cal Felip</i>	Major, 121	1940
Joan Llopart Pérez	<i>Cal Fusteret</i>	Major, 127	1946
Jaume Mas Parellada	<i>Cal Miqueló</i>	Major, 90	1942
Àngel Matas López	<i>Cal Tabola</i>	Serralet, 57-59	1947
Àngel Matas Padró	<i>Ca l'Àngel Fuster</i>	Creueta, 17	1942
Josep Mayol Roig	<i>Cal Lampista Mayol</i>	Creueta, 20	1940
Joan Segarra Esteve	<i>Cal Segarra</i>	Can Valls	1941

Memòria

Si podeu donar fe d'alguna altra persona que hagués format part de la *Colla de Bastoners de Masquefa* en els anys que hem abraçat, si us plau: poseu-vos en contacte amb l'autor adreçant-vos a la Colla de Ball de Bastons de Masquefa.

Moltes gràcies.

6 **59. Cal Marxant de la Flauta.**

Recreació de com devia ser cap a finals del segle XIX.
Cedida: AJM.

Els Músics

“A casa dels joglars tothom balla el Contrapàs⁵³”.

Entre la segona meitat del segle XIX i el 1962, les generacions de bastoners de Masquefa han ballat al so de quatre intèrprets. Dos eren fills d'Esparreguera, un de Sant Llorenç d'Hortons i un altre de la vila. Dedicarem l'apartat següent a parlar de tots ells, tot i que més extensament del parell que van deixar empremta: *El Marxant de la Flauta* i en Pau Matador.

SILENCIS QUE MARQUEN CAMINS

Del més antic flabiolaire que ha tingut mai la colla - o si més no del que podem donar alguna notícia -, el *Marxant de la Flauta*, hom no disposava de gaires dades, i les poques que ens constaven eren de caràcter oral i eren recollides en l'obra d'en Matas, *Memòries d'un Bastoner*. De l'altre músic, el *Matador*, tot i que es sabia quelcom més, direm que a dia d'avui no hi ha editada una obra biogràfica complerta⁵⁴, d'aquell qui diuen els entesos en folklore català que va ser un dels més grans flabiolaires que ha donat mai el nostre país. Aquest apartat, doncs, va dedicat no tant al músic i la música del ball de bastons, temes que hem tractat abans, ans a l'home i la seva relació amb la colla; a la petjada que van deixar les seves músiques i, més important encara, a la influència decisiva que han tingut els seus silencis en la història de la colla.

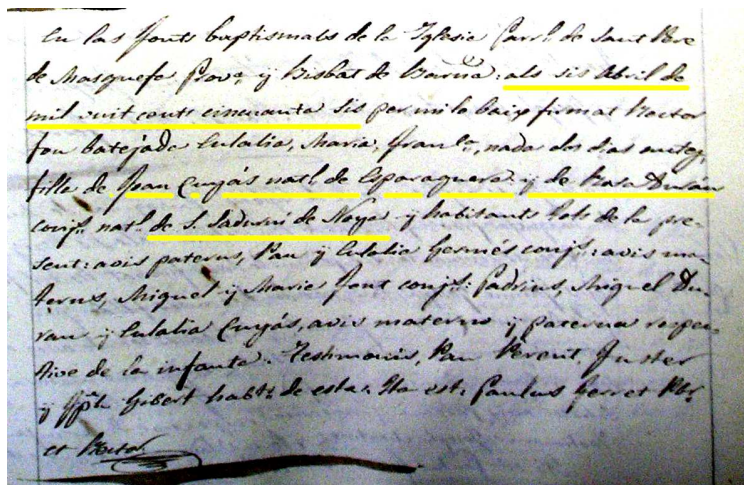
JOAN CUYÀS GERMÉS⁵⁵ “El Marxant de la Flauta”

⁵³ Parèmia catalana.

⁵⁴ L'autor està escrivint-ne una que es troba en fase de redacció (2008).

⁵⁵ El segon cognom d'en Joan Cuyàs figura escrit amb la variant *Germés* en l'acta de defunció del seu oncle matern *Joan Germés i Camps*, al Registre Civil d'Esparreguera (RCE): 15-02-1891. Tal volta és aquesta la forma correcta del cognom, però volem fer notar la variant gràfica *Germés* per ser la que apareix en els llibres de baptisme de l'*Arxiu de la Parròquia de Masquefa* (APM) des del 1856, i també perquè és de suposar que el mateix Cuyàs el pronunciava així, amb una consonant nasal precedida de líquida.

A dia d'avui, la prova documental més antiga de l'existència d'aquesta persona la trobem a Masquefa en els llibres sacramentals de la Parròquia⁵⁶. Gràcies a aquesta primera font hem pogut traçar una línia temporal i vital en la qual vestir-hi les nombroses dades de caràcter oral de que disposàvem. Una altra font important d'informació escrita que ens ha ajudat a reconstruir la biografia del Marxant - tot i que indirectament - ha estat el llibre de solfes *Ball de Bastons*, obra que, com hem vist, el mateix Cuyàs va notar a les darreries del segle XIX, i que es conserva a l'Arxiu de la Colla de Ball de Bastons de Masquefa.

61. Signatura del Marxant.
Cedida: AJM.

Amb aquest s dos vehic

60. Masquefa. Llibre de Baptismes 1840-1858.

En la pàgina número 192 hi trobem inscrit el naixement del seu primer fill el 1856.

Cedida: APM.

es, doncs, vam iniciar un viatge de recerca a diferents poblacions per tal de recollir més dades amb suport documental. El resultat del seu anàlisi ha fet possible de perfilar un xic més la figura d'en Joan Cuyàs,

no sols com a músic ans també com a persona, a la vegada que ens ha permès d'abocar llum en un masquefí que, fins avui, havia estat en els reculls d'història poc més que l'ombra d'un nom.

L'alegre bohemí

En Joan Cuyàs⁵⁷ i Germés va néixer dessota el superb espectacle de la muntanya de Montserrat, a la vila d'Esparreguera, el 1824⁵⁸. Era fill d'en Pau Cuyàs, natural de Sant Vicenç dels Horts, i d'Eulàlia Germés, d'Esparreguera⁵⁹. La família Cuyàs vivia a la casa de la pubilla Germés, edifici conegut en aquells dies pel mot de *Can Estruch del Cairot*⁶⁰, el número 29 del carrer Cavallers. Era aquesta via una de les artèries principals de l'Esparreguera del segle XIX i, encara avui un molt bell i ben conservat carrer pedestre que ascendeix cap a l'Est, guarnit a banda i banda de les primeres cases d'aquella població, l'Ajuntament i l'Escola Municipal de Música.

⁵⁶ APM: *Llibre de baptismes 1840 - 1858*, pàg. 192.

⁵⁷ En tots els documents analitzats, i en la pròpia signatura del nostre home, apareix el cognom Cuyàs amb i grega, i no pas la forma Cuiàs, amb i llatina, la qual hom l'ha donada en alguna obra sobre el ball de bastons, en parlar d'ell.

⁵⁸ Els llibres sacramentals de la Parròquia d'Esparreguera van ser cremats el 1936 per la qual cosa no hem pogut constatar la data exacte del seu naixement. Tan sols hi ha una prova documental que ens permet de fixar el 1824 com a any probable. Es tracta de l'Acta de naixement del seu nét, Joan Cuyàs Galés: *Registre Civil de Masquefa (RCM): Volum 6, Secció Iª, Pàg. 75*, en la qual es llegeix: "En la villa de Masquefa á diez y nueve de febrero de mil ochocientos ochenta y nueve (...). Que es nieto por la línea paterna de D. Juan Cuyàs y Germés natural de Esparraguera, de edad 65 años, de oficio zapatero, casado (...)". Així doncs, hem restat el 1889 els dits 65 anys.

⁵⁹ APM: *Baptismes, 1859 - 1871, Pàg. 3, Núm. 4.*

⁶⁰ Acta de defunció de la filla gran del marxant, *Adela Cuyàs Duran*, que havia nascut a Masquefa i que anà a viure a Esparreguera, a la casa de la família, on va morir. RCE: *Defuncions 1922, Pàg. 26, Núm. 17.* L'adreça quedà registrada en l'Acta de defunció de *Joan Germés Camps (Vid. nota núm. 5).*

No podem donar fe documental de quina era la professió del cap de la família Cuyàs, tot i que les feines a les quals es dedicarà el seu fill al llarg dels anys semblen indicar que el pare deuria fer de sastre o treballar en alguna altra activitat relacionada amb el tèxtil, o si més no era un menestral. Podem provar, això sí, que el nen Joan no tan sols va aprendre sols les beceroles, també música, tal i com ho demostra el llibre de solfes que va deixar a Masquefa, obra en la qual hi són recollides més duna vintena de partícels notades de la seva mà⁶¹. Aquesta particularitat en un nen fill d'una època en la qual més del 80% de la població era llogera ens fa pensar que la família tindria una font de recursos prou desfogada com per a proveir d'una educació extra un dels seus fills. Tal volta la centenària tradició musical que té la vila d'Esparreguera va influir-hi.

Tampoc no podem aventurar-nos en el nombre d'individus que tenia la família però sabem que en Joan tenia un germà més jove que va venir amb ell a Masquefa a principis dels anys cinquanta del segle XIX⁶².

Fa un segle i mig el món era més gran; ho era si més no en la ment de les persones, car les distàncies es cobrien principalment a peu o a cavall. Això feia que la geografia coneguda fos molt limitada, però exacte. Viarany, camins de cabra i de ferradura; fonts i masos; hostals, eres, pous i reduïts nuclis de població situaven les persones en un desplegament topogràfic de *cans* i *cals*, que els feien candidats potencials a embrancar-se en un moment o altre en el petit bosc d'arbres genealògics de les velles famílies de la comarca. Amb això, eren poques les persones que duguessin una vida itinerant; la gran majoria vivia els seus anys en aquest món sense sortir pràcticament del poble que els havia vist néixer. De la mateixa manera que naixien i morien també contreien matrimoni entre ells, sempre sota l'estricta vigilància genealògica d'un mossèn que comptava amb els dits d'una mà les generacions que separaven els nuvis i que es veia obligat, donat el cas, a demanar dispensa al bisbe per tal d'administrar el Sacrament del matrimoni.

62. Esparreguera. Carrer Cavallers. 1913.

El carrer Cavallers, igual que la seva continuació, el carrer Gran, es correspon amb l'antiga carretera de Barcelona.

Cedida: BC. (Fons Salvany).

⁶¹ Al frontispici d'aquesta obra trobem la primera mostra de la seva cal·ligrafia, la qual s'anirà repetint al llarg de l'obra. Calia, però, localitzar una mostra de la seva lletra aliena a aquest context per poder assegurar que era la del músic. La vam trobar a l'Acta de matrimoni del seu fill Josep Cuyàs Duran. RCM, Vol. 5, Sec. II^a, Pàg. 27-28, que va signar com a declarant. En això hem d'afegir el comentari que es fa en l'obra *Recull Onomàstic de Masquefa* (1995) Pàg.18: "Sembla que (el Marxant de la Flauta) era músic, doncs a la casa, al carrer de Sant Pere núm.10, fins no fa molts anys es conservaven les partitures que utilitzava".

⁶² Es deia Lluís, era vidu i va viure uns anys a Masquefa, on va contraure matrimoni el 1866 i anà a viure a Abrera. APM: *Esposalles, 18-09-1866*.